TBKP Program Tasarısı tartışmaları

Bütün ülkelerin proleterleri birleşiniz!

yeni yol

TİP ve TKP Merkez Komiteleri tarafından yayınlanmaktadır 15 Aralık 1987, Sayı 4

KÜLTÜR VE AYDINLAR

İlhan DERİN

Sömürücü sınıf egemenliğini yalnızca baskı ve şiddet yöntemleriyle korumaz, o, aynı zamanda bir ideoloji zırhına da bürünür. Salt şiddet ve teröre dayalı bir egemenlik kalıcı olamaz; kalıcı olabilmek için onun mutlaka geniş yığınlara ideolojik üstünlüğünü de kabul ettirmesi, yığınlara "şu varolan düzenin doğru, haklı, ahlaksal olan düzen" olduğunu benimsetmesi, onları pasifleştirmesi gerekir... Haksızlığa uğrayan birey, bunu genel bir haksızlığın parçası olarak görmemeli, tek tek haksızlıklara karşı başkaldıran kişi, bu başkaldırısını genel bir dayanışmanın parçası düzeyine yükseltememelidir!

Egemen sınıfın ideolojik zırhını delmek için yalnızca onun iki yüzlülüklerini sergilemek, temel görüşlerindeki yalanları ve yanlışları kanıtlamak -yalnızca ajitasyon ve propaganda yetmez: Emekçilerin bu yalanları, iki yüzlülükleri kendi somut yaşamlarında, uğradıkları haksızlıklarda görüp tanımaları -yığınların özdeneyimi- bunu mutlaka tamamlamalıdır; ama bu da yalnız başına yetmez: Emekçilerin şu düzeni haksız bir düzen, akla aykırı bir düzen, ahlaka ters bir düzen olarak değerlendirebilmesi için onların, egemen sınıfın çok yanlı, karmaşık ideolojik, ahlaksal değerler sistemini aşma yeteneğini kazanması, onları pasifleştiren önyargılardan kendini kurtarabilmesi, **dünyayı özgür bir insanın gözleriyle görebilmesi** gereklidir. Ancak bu yoldan tek tek haksızlıklara karşı bireysel isyanlar, tüm toplum ölçüsünde genel bir direnişin yatağında birleşebilirler. Bu yüzden ben, emekçiler için, işçi sınıfı için, tarihin hangi döneminde olursa olsun toplumu değiştirmeye yönelen her sınıf için **kültürel etkinliğin** vazgeçilmez önemine inanıyorum. Burada kültürden ne anlıyorum:

"Kültürü ansiklopedik bilgi olarak anlamaktan, insanı ampirik veriler, ham ve birbiriyle bağıntısız olgular...ile doldurulup yüklenecek bir kab gibi gören anlayıştan vazgeçilmeli, kendimizi bu alışkanlıktan kurtarmalıyız...Kültür tümüyle başka bir şeydir. O, insanın kendi iç benliğinin örgütlenmesi, disiplinlendirilmesidir; kendi kişiliğine sahip çıkmasıdır; ona kendi tarihsel değerini, yaşamdaki işlevini, kendi hak ve görevlerini kavrama yeteneği verecek daha yüksek bir bilinç edinmesidir." 1) Ünlü İtalyan komünist lideri Gramsci böyle tanımlıyor kültürü... Ve tarihteki her devrimin yolunu ondan önce yer alan köklü bir kültür hareketinin, yoğun bir tinsel eleştiri faaliyetinin açmış olduğuna işaret ediyor; "Bize zamanca en yakın olduğundan en fazla benzeyen bir örneği, Fransız Devrimini alalım. Ondan önce 'Aydınlıkçılık' adı verilen bir kültür dönemi yer aldı... Bu dönemin kendisi de başlı başına görkemli bir devrimdi... O, tüm Avrupa'nın birleşik bir bilinci olarak doğdu. Ortak acılara ve felaketlere her bir parçasıyla duyarlılıkla tepki gösteren bir tür burjuva - tinsel Enternasyonal oldu... İtalya'da, Fransa'da, Almanya'da aynı sorunlar, aynı kurumlar, aynı ilkeler uğruna mücadele veriliyordu. Voltaire'in her yeni yazısı, her yeni broşür devletten devlete, bölgeden bölgeye kıvılcımlar gibi sıçrıyor, önceden çekilmiş hatlar üzerinden her yana aynı anda yayılıyor ve her yerde aynı savunucuları ve aynı karşıtları buluyordu."(3)

Günümüz dünyasını yeni, farklı koşullar belirliyor: Her hangi bir bölgede parlayacak bir savaş alevinin her an ateşleyebileceği bir barut fıçısı üzerinde yaşıyoruz. Bu dünyada militarizmi geriletmek, sömürücü sınıfın şiddet ve terör yöntemlerine başvurma olanağını daraltmak, ileri bir gelecekte sosyalizme barışçı yoldan geçmenin olanağını genişletmek devrimciler için olağanüstü önem taşıyor. Burada emekçi yığınların kültür düzeyini yükseltmek, belirleyici bir yeni işlev daha kazanıyor: İşçi sınıfının, solun kültürünün emekçi yığınlarca benimsenmesi sömürücü sınıfların **baskı ve şiddet yöntemlerini felce uğratmak** için de mutlak bir zorunluktur. Öte yandan bugünden neoglobalizmin ülkemizde egemenliğini de geriletmek için, eylem birliği içinde bir solun ve barıştan, demokrasiden yana tüm çevrelerin hümanist, yurtsever ortak kültürel değerler çevresinde birleşmeleri önem taşıyor:

İnsan soyunun, hepimizin evi olan şu yeryüzünün, yurdumuzun ve halkımızın geleceği karşısında sorumluluk duygusu;

Her türlü terörizmi ve devlet terörünü reddetmek;

Başka ırklara, uluslara, farklı dünya görüşlerine karşı önyargılardan sıyrılmak;

Farklı, hatta karşıt görüşlere karşı tolerans;

Kendi görüşlerini, alışkanlıklarını her zaman eleştirici ve yaratıcı bir gözle sorgulayabilme, sınayabilme, yeni olgular karşısında yenileyebilme yeteneği...

Bu kültürel değerler toplumda yaygınlaştığı, kitleselleştiği, egemen olduğu ölçüde barışa, demokrasiye ulusal çıkarlara düşman olan, temel dayanağını baskı ve terörden alan güçler, önyargıların, aldatmacaların arkasına gizlenemez, gerilemek zorunda kalırlar...

Böyle bir politik kültürün yaratılıp geliştirilmesine katkıda bulunmak barış ve demokratik yenilenme stratejisinin belkemiğini oluşturuyor:

"Çok renklilik ve çeşitlilik içinde akılcı, demokratik, yurtsever ve hümanist görüşlerin ve anlayışın ağırlık kazandığı... **yeni sol politik kültür,** işçi sınıfının aydınlar ile tarihsel bir bağlaşıklığa yönelişine temel olabilir. İşçi sınıfı bu toplumsal politik ilişkiler içinde ağırlığını sürekli arttırma olanağını kazanabilir...

Eskiden birbirine uzak kalmış **farklı** kültürel öğelerin, **değişik** sosyal-kültürel ortamların, akım ve geleneklerin birbirini etkilemesi, etkili bir bağlaşıklık politikası için çıkış noktası olabilecek ortak yönleri daha iyi kavramaya yardım edebilir...

...devrimci sol, sosyal-demokrat, Kemalist, antiemperyalist yönelimli dinsel, Kürt ulusal demokrat ve burjuva demokrat akımların hepsinde akılcı, demokratik, hümanist ve yurtsever düşüncelerin güçlenmesi, **toplumun** politik kültüründe olumlu bir gelişme yaratabilir...

Toplumun politik kültüründe daha köklü bir etki ancak **işçi hareketinin** gücüne ve potansiyeline dayanan yeni bir sol politik kültür temelinde gerçekleşebilir..."(3)

Aydın Namusu

Kültürel gelişme, nereden alıyor gücünü?

Gramsci'nin yanıtı: "Ve bu bilinç, fizyolojik zorunlukların zalim dikenleri al-

tında değil, **önce az sayıda kişilerin,** daha sonra tüm bir sınıfın akıllıca kafa yorması ile oluştu: Belli gerçeklerin nedenleri üzerine; bu gerçekleri boyun eğmenin bir gerekçesi değil, toplumsal bir öfkenin, toplumsal bir yenilenmenin simgesi haline getirmenin yolları üzerine. Demek her devrimin yolunu önceden yoğun bir eleştirel faaliyet açtı: Derinliğine bir **tinsel kavrayış** faaliyeti; önceleri inatla direnerek yalnız o günün ve o saatin sorunlarını, yalnızca kendi özel ekonomik ve politik sorunlarını, benzeri durumda olanlarla bir dayanışma bağı kurmadan çözmek isteyen insan gruplarını **düşüncenin ışıklarıyla aydınlatma** faaliyeti." (4)

Kültürün gelişmesi, işçi sınıfının, emekçi halkın kültürünün gelişmesi doğal bir sürecin doğal sonucu değil, kendiliğinden değil, insanlık tarihinin onbinlerce yıllık birikimini çok yönlü olarak özümsemiş olan insanların aydınlatıcı faaliyetinin sonucu olarak gerçekleşiyor, gerçekleşecek. Kültürün taşıyıcısı, tek tek **aydın bireylerdir.**

Kötü bir alışkanlığımızı sergilemenin yeri geldi: Aydın bireye kuşku ile bakmak! Bu, sömürülenin, proletaryanın, sömürene, burjuvaziye karşı haklı nefretinin tümüyle haksız, yanlış bir yöne yönelmesidir.

Burjuvazi feodalizmi, bir sömürücü sınıf kendinden bir öncekini yendikten sonra kültürün taşıyıcısı olan insanlara hep gerici bir işlevi layık gördüler: Egemenliklerini sürdürebilmek için, asker ve polis ordularının yanı sıra ideolojik üstünlüklerini güvence altına alacak bir profesörler, yazarlar, sanatçılar ordusuna da gereksinimleri vardı onların...

Ama insanın insanlığını anlaması demek olan kültürün içeriği ile, sömürü toplumunun kültür insanlarına yüklediği bu işlev birbiriyle çelişki içindedir! Bu çelişki sonucundadır ki, kendilerine layık görülen tutucu toplumsal işleve başkaldıran aydınlar sınıflı toplumlar tarihinin hiç bir döneminde eksik olmadı: İster feodalizmin, gerçeği söylemek uğruna ateşte yakılmayı göze alan aydın din adamları olsun, ister kapitalizmde işçi sınıfının isyanının başına geçen, onu kendiliğindenlikten kurtarıp bilinçli sınıf mücadelesine dönüştüren Marks'lar, Engels'ler, Lenin'ler olsun...

Günümüzde iki olgu, aydın bireyi daha da fazla ilerici konuma çekiyor. Birincisi **bilimsel teknik devrimdir.** Fikir ve bilgi, giderek alınıp satılan temel mallardan biri oluyor; fikir ve bilgi üretimi, sömürü oranı çok yüksek bir kapitalist üretime dönüşüyor. Bu, hem kafa işçilerinin bir kesimini doğrudan doğruya modern proletarya ordusunun yeni bir bölüğüne dönüştürüyor, hem de kültür insanlarının ezici çoğunluğunu işçi sınıfına olağanüstü yakınlaştırıyor; aydınlarla, kapitalizmde onlara dayatılmak istenen tutucu işlev arasındaki çelişkiyi derinleştiriyor.

İkinci olgu, insan soyunun varlığını tehdit eden global sorunlardır, en başta insanlığın bir atom savaşında yok olması tehlikesidir. **Yeni bir düşünce tarzının** çağımız insanı için zorunluluğunu ilk olarak büyük fizik ve matematik bilgini Albert Einstein dile getirdi. Bilimsel teknik devrimin yaratıcıları, aynı zamanda onun kötüye kullanılması, bir toplu intihar aracına dönüşmesi tehlikesini de ilk görenler oldular. İnsan soyunun onbinlerce yıllık kültür mirasını omuzlarında taşıyanlar, bu paha biçilmez hazinenin yok olması tehlikesine karşı da insanlığı ilk uyaranlar oldular.

"Yalnız Marksist aydınlar değil, Kemalist ve sosyal demokrat aydınlar, ve hatta kendilerini sağcı olarak niteleyen aydınlar içinde de yeni arayışlar söz konusu," diyor Kutlu yoldaş, Bilim ve Sanat'taki söyleşide ülkemiz aydını için. "Bir başka özgünlük; aydınlar bu çabalarında genel olarak bağımsızdırlar... Ama aydınların ezici çoğunluğu taraflıdır: Barış, demokrasi ve ulusal egemenliğin, emekçi halkın tarafındadırlar. Gerici, Amerikancı, savaşçı politikaların, insan ve kültür düşmanlarının karşısındadırlar."(5)

Değişik görüşlerden aydınlar, insanın insanlaşmasında üzerlerine düşen görevi bugün daha bilinçle omuzluyorlar. Susmayan, inandığı değerler için uygar bir cesaretle sesini yükselten bir **aydın namusu,** giderek genel geçerlik kazanıyor.

Bu olguyu yalnızca kafamızla kavramak değil, yüreğimizde de duyabilmemiz için ulusumuzun ilerici bir aydınının, İlhan Selçuk'un, partilerimizin yöneticilerine uygulanan insanlık dışı işkence karşısında gösterdiği soylu tepkiden satırlar aktarmak istiyorum:

"Kaç günden beri sabahları suçluymuşum gibi açıyorum gözlerimi, TBKP yöneticileri Nihat Sargın ile Haydar Kutlu'ya işkence yapmışlar... İyi ki suçluluk duygusu ile uyanıyorum... İnsanın insanlaşması, işkenceye karşı çıkmasıyla doğru orantılıdır... Yaşamanın tadı ve kişinin mutluluğu insanlaşmakla eşanlamlıdır."(6)

Aydınlar ve Komünistler

Aydınlara karşı yapılan önemli bir yanlış, her aydından mutlaka kayıtsız şartsız komünistleri, onların politikasını desteklemesini beklemek, bunu yapmayanı hemen mahkum etmek yanlışı. Oysa aydının bağımsızca düşünebilmesi, "sonuna kadar", "korkmadan", "eleştirerek", düşünebilmesi, yaratıcılığının bir ön koşuludur. Böylesi aydınlara Türkiye'nin "ekmek ve su kadar ihtiyacı var"(7) diyor Kutlu yoldaş...

Türkiye, tarihi ve coğrafyasıyla çeşitli kültür ve uygarlıkların kesiştiği yerdir. Bu, aydınlarımızın farklı düşünce ve tutumlarını, çok renkli niteliklerini belirliyor. Bunu bir olumsuzluk olarak algılama kötü alışkanlığını üstümüzden atmalı, büyük bir yaratıcılık potansiyeli taşıyan bu çok renkli kültür mirasının, onun günümüz aydınlarına yansımasının değerini bilmeliyiz. TBKP Program Tasarısı'nda şu belirtiliyor:

"Kültürel yenilenme, Türk ulusunun tarihi boyunca biriktirdiği kültürel değerler, Kürt ulusunun varolan ve geliştirilen kültürel değerleri, Anadolu topraklarındaki eski uygarlıkların mirası, İslam kültürünün insancıl öğeleri, halkımızın çağdaşlaşma mücadelesinde yarattığı özgürlükçü, ulusal kurtuluşçu, insancıl, aydınlıkçı ve sosyalist değerlerin, evrensel-çağdaş kültür ile canlı bir alışveriş temelinde gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir."(8)

Bu sorunun bir de sanat alanında yansıması var. Çoğu kez şu ya da bu sanat yapıtının iyi ya da kötü olduğuna hakemlik etme yetkisini kendimizde görüyor, üstelik bunu sanatın kendine özgü ölçütleriyle değil, içinde bulunduğumuz politik mücadelenin gereksinimlerine göre yapıyoruz. Bu da zorunlu olarak sanatı politik ajitasyon-propagandanın bir uzantısı olarak algılama yanlışı ile el ele gidiyor. Yalnız, yer yer bize karşıt görüşleri olan sanatçıların değerini gözardı etmekle kalmıyor, yığınların politik bilincine **doğrudan** etki yapmayı hedeflemeden değerli yapıtlar veren sanatçıları da hor görüyoruz; (sanki toplumdan etkilenmeyen ve toplumu etkilemeyen bir yapıt verilebilirmiş gibi-) "sanat, sanat için mi, toplum için mi?" sahte ikilemine takılıyoruz.

Moskova Tarih ve Arşivcilik Yüksek Okulu rektörü Yuri Afanasyef, bir söyleşide "Sanatın ödevi neyi vermektir" sorusuna şöyle tepki gösteriyor: "Sorunuzun biçimini tümüyle kabul etmiyorum. Sanatın hiç bir 'ödevi' yoktur... Ben sanattan sanat kalmasını bekliyorum... Sanat bana ne vermeli - bunu bilseydim sanata ne gerek kalırdı ki o zaman? Ama ille de bir 'ödev' gerekliyse - sanat beklenmeyeni vermeli... Ben, neyi bilmiyorsam, onu bekliyorum."(9)

Sanatçı **iyi bir yapıtla** toplumsal ilerleme mücadelesine doğrudan doğruya politik bir katkı yapıyorsa, bunun bizim için elbet de büyük değeri var. Ya da, bir yapıt bizim görüşlerimizden farklı konumları savunmuşsa, elbette suskun kalmayacağız: Kendi görüşümüzü savunmak bu yapıtı yaratan kültür insanına karşı da bizim borcumuzdur.

Ama sanattan yalnızca bunu, politikaya doğrudan katkısını bekliyorsak, **çok az şey** bekliyoruz demektir! İyi bir sanat yapıtının bizim için en büyük katkısı, **hangi alanda olursa olsun,** yaşamı en yoğun şekilde algılamanın, yaşamanın, duymanın aracısı olması olmalı. Hangi biçimde olursa olsun, yo-

TBKP Program Tasarısının Kürt Ulusal Sorununa Yaklaşımı

K.Çiyai-SİİRT

"Kürt sorunu çözülmeden Türkiye'de demokratik yenilenme gerçekleşmiş olmayacaktır." (TBKP Program Tasarısı, s. 40).

"Türkiye'nin sosyalizme ihtiyacı vardır, çünkü sosyalist Türkiye'de ulusal hak eşitliği gerçekleştirilecek, her alandaki ulusal eşitsizlik fiilen de ortadan kalkacaktır. Sosyalist Türkiye'de -eğer daha önce gerçekleşmemiş ise- Kürt halkı kaderini tayin hakkına kavuşacaktır." (s.45)

Kimi arkadaşlarımız, dostlarımız yukarıya aktardığımız yaklaşımda bir "çelişki" olduğunu söylemekte ve kafayı ikinci alıntıdaki "eğer" sözcüğüne fena halde takmaktadır. Oysa TBKP Program Tasarısının, Kürt ulusal sorununa yaklaşımı, "çelişkili olmak" şöyle dursun, tutarlı ve gerçek anlamda devrimcidir. "Eğer, daha önce gerçekleşmemiş ise" ifadesini ele alalım. Bunun anlamı açıktır. Burada söylenen şudur: Türkiye'de demokratik yenilenme tam olarak gerçekleşmeyebilir. Bu takdirde, Kürt ulusal sorununun çözümü sosyalist devrimle bağlanacaktır. Ancak, Kürt sorunu demokratik yenilenmenin gerçekleşmesiyle birlikte - sosyalist devrime, sosyalizme varmadan önce de- çözüm yoluna girebilir. Kaldı ki, "Türkiye'nin demokratikleştirilmesi için mücadeleden başka bir yoldan Kürt sorununun çözümüne" ve sosyalist devrime ulaşılamaz.

Lenin şöyle diyor, "ulusal sorunun tek çözümü vardır (sefahat, çelişkiler ve sömürü dünyası olan kapitalizm dünyasında bu sorun çözüm bağlanabildiği ölçüde) bu da tutarlı demokratizmdir." (Bknz. Lenin, Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı, Sol Yayınlar, 3. baskı) Evet, yine Lenin'in ifadesini kullanarak biz, "proletaryanın görüş açısından hareket ederek bir ulusal program hazırlıyoruz" (age.) Ve burada elbette sorunu çözmeyen "kötü örnekleri" örnek alacağız ve öyle yapıyoruz.

Kürt ulusal sorununun çözümünün somut biçimlerinin neden TBKP P.T'ında gösterilmediği de sorulabilir. Biz, böylesi bir soruyu kuşkusuz Lenin'den şu alıntıyla yanıtlayacağız, "...bir programda, ayrıntı niteliğindeki soruları önceden belirlemek gereksiz ve olanaksızdır. Program, ancak, temel ilkeleri saptar... Bu ilke(ler) hiçbir ulusal ayrıcalık ve hiçbir ulusal eşitsizlik tanımamak, bunlara göz yummamaktır." (age.)

Öte yandan, TBKP Program Tasarısı, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu bölgesi ülkeleriyle birlikte, ülkemizin ulusal çıkarlarının gerçekleşebileceği tek doğrultu olarak bölgemizin "halkların barış içinde yaşadığı, çatışma ocaklarının elbirliğiyle söndürüldüğü, Filistin sorunun adil, demokratik ve kalıcı bir çözüme kavuşturulduğu, bölgede ulusal sorunların çözüldüğü bir barış ve dostluk bölgesine" dönüştürmek olarak görüyor.

PROGRAM ÜZERİNE ÖNERİLER

Şafak Sönmezer-İSTANBUL

1. "Emekçilerin Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi İçin" başlıklı bölümde kira sorununa yer verilmemiş. Kiraların dondurulması ya da denetim altına alınması vb. ile ilgili bir madde konulabilir.

2. "Kürt Sorununun Adil, Demokratik ve Barışçı Çözümü İçin" başlıklı bölümde sorunun politik çözümüne yer verilmiş. Son paragrafta ise bölgenin kalkındırılması ile ilgili çok kısa bir-iki cümle var. Bölgenin öncelikle sanayileşmesi, alt yapı tesislerinin kurulması, eğitimsizliğinin giderilmesi vb. konulara biraz daha geniş, somut olarak yer verilmesi uygun olur görüşündeyim.

3. Kadınlara, gençlere, köylülüğe, aydınlara, orta katmanlara vb. ayrı başlıklar altında yer verilmesi gerekir. Sorunlara somut çözümler söylemeliyiz. Bir örnek, geçtiğimiz dönemde kadınların kaymakam ya da vali olamaması sorunu kamuoyunda ciddi olarak tartışıldı. Meclise kadar uzandı. ANAP bu konuya seçim çalışmaları içinde yer verdi. Bu maddeyi kaldıracağını açıkladı. Ve daha bir dizi başka şey. Bu, gazetelerde "Kadınlar Baştacı" manşetleriyle yayınlandı. Bunlar etkili oluyor.

Anlatmaya çalıştığım genel şeyler söylüyoruz. Örneğin, fiili hak eşitliği, toplumsal ve politik yaşamdaki rollerinin artması, ailenin demokratikleştirilmesi için mücadele vb. Bunlar kuşkusuz önemli ve kapsamlı sorunlar fakat anlaşılmıyor. Kadınlarla ilgili yazılan, çizilen şeylerde hep aynı şeyleri söylüyoruz. Bunlar nedir? Nasıl gerçekleştirilecektir? Bugün ilk adımda neler yapılması gerekir? Daha somut konuşmalıyız. Böyle olmayınca bu konuda yeterince düşünmediğimiz ortaya çıkıyor. Böyle olunca da ilk önce karşı taraf harekete geçiyor. Biz de onlara bakıp tavır belirtiyoruz. Ancak inisyatif bizim elimizde olmuyor.

Çalışan kadınlara yönelik somut öneriler olmalı. Gerek işyerindeki eşitsizliği giderici, gerekse eve yönelik çalışmalarını hafifletici. Toplumsal ve politik yaşamdaki rollerinin arttırılması için daha somut konuşmalıyız. Şimdiden ilk adımda neler yapılabilir? Bunlar aynı zamanda ailenin demokratikleştirilmesinin de ilk adımları oluyor.

Medeni kanunda ve yasalarda kadınları eşitsiz bir konuma sürükleyen maddeleri çıkarıp, kendi alternatiflerimizi söylemeliyiz. Nasıl olsa bunları değiştireceğiz demek yeterli değil. Bunu biz biliyoruz. Başkaları bilmiyor. (Bunları sadece program için söylemiyorum, parti yayınlarımız da bu konuda zayıf kalıyor.)

TBKP Program Tasarısı, TBKP Programıyla kıyaslandığında oldukça uzun olmuş. Okurken yer, yer makale ya da Plenum raporu okunur gibi bir izlenime kapılınıyor.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

➡

ğun olarak insana insanlığını duyurması olmalı.

Dizelerinde alev alev Türkiye işçi sınıfının mücadelesinin ateşi yanan bir Nazım Hikmet'e de, bir gerçekçi ressam ustalığıyla emekçi halkın yaşamının tablolarını çizen, onun acılarına karşı kendi yüreğindeki isyanı bizden farklı bir dille dile getiren bir Mehmet Akif'e de, İstanbul'un gizemli güzelliğini, aşkın buruk tadını derin şekilde duyuran bir Yahya Kemal'e de gereksinimimiz var. Ruhi Su da, Adnan Saygun da, Dede Efendi de gerekli toplumumuza...

Ve herkesten fazla da biz devrimcilere! Hayatı en yoğun şekilde duymak, insanı derinliğine kavramak devrimci için ne önemli şey! Yalnız "devrimci sanata" değil, iyi olan, güzel olan **tüm sanat ve kültür değerlerine** açalım yüreğimizi. En başta, kendimiz **kültürel olarak yetkinleşelim!**

Yoksa nasıl hayata geçiririz yeni parti rotamızı? **"Barış ve Demokratik Yenilenme Programı, ulusal kültürü koruma, demokratizm, yurtseverlik, hümanizm temellerinde geliştirme programıdır."**(10)

KAYNAKLAR

1) Antonio Gramsci, "Sosyalizm ve Kültür", Gedanken zur Kultur, s.8-9.
2) A.Gramsci, agy, s.9-10
3) Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin Program Tasarısı, s. 52-54 (abç.)
4) A.Gramsci, agy., s.9 (abç.)
5) Haydar Kutlu'nun Duran Taştan'la söyleşisinden, Bilim ve Sanat, Aralık 1987, s. 23.
6) İlhan Selçuk, Cumhuriyet, 15.12.87.
7) H.Kutlu, a.y.
8) TBKP Program Tasarısı, s.46.
9) Yuri Afanasyef ile söyleşi, "Gerçeğin ve Gerçekçiliğin konumlarından", Sovyetskaya Kultura.
10) TBKP Program Tasarısı, s. 35.

"Neden Yeni Politik Strateji" başlıklı yazının II. bölümü önümüzdeki sayıda yayınlanacaktır.

YİNE DEMOKRASİ ÜZERİNE

Doğan Savaşer/ANKARA

Günümüzün en yakıcı sorunu demokrasi sorunudur, demokrasiyi kazanma sorunudur. Nedir demokrasi? Halkın, çoğunluğun yönetiminden dışlanmaması ve bu katılımı sağlayacak kurum, kural ve mekanizmaların oluşturulması, varlığıdır. Demokrasi insanlık tarihi kadar eskidir. Sınıflı toplumlarla birlikte, devletin ortaya çıkışıyla birlikte varolmaya başlamıştır. İnsanlık yaşadığı toplum biçimlerine göre çeşitli demokrasiler görmüştür. Demokrasi sınıflardan bağımsız olmayıp, sınıflara göre varolmuştur. İktidarı elinde tutan sınıflar lehine şekillenmiştir. Demokratik kurumların kuruluşu egemen güçlerden bağış yoluyla değil, alttaki sınıfların siyasal seferberliği sonucudur ve demokratikleşmenin onurunu taşıyan tarih boyunca onlardır.

Ülkemizde de burjuva demokratik devrimin tamamlanmamış olması ve halk muhalefetinin yetersizliği burjuva anlamda demokratik kurumların tam anlamıyla oluşmamasını getirmiştir. Oluşabilen demokratik kurumlarsa kolayca yıkılacak cinsten olmuştur. Ülkemizde liberal, rekabetçi bir dönem yaşanmamış ve devlet ta başından genç burjuvazinin kimi kesimlerini desteklemiş, palazlandırmıştır. Dolayısıyla liberal döneme denk düşebilen burjuva demokrasisinin ekonomik temeli zayıf kalmıştır. Burjuvazi kendi sınıf egemenliğinin özgül koşuluna denk düşen bir devlet yaratır. Çarpık gelişen kapitalizm gibi demokrasi de, ülkemizde çarpık gelişmiş en gelişkin döneminde bile kısıtlı bir burjuva demokrasisi olmaktan öteye gidememiştir. Hele hele emperyalizm döneminde zaten gericileşmiş olan burjuvazi karşısında, demokrasinin sınırlarını genişletecek olan emekçilerin başkaldırışları da yeteri olmadığı, başkaldırdığı sürece ezilegeldiği süreçler içerisinde demokratik haklar kolayca yok edilir ve burjuvazi uygun gördükçe verilir hale gelmiştir. Burjuva egemenliklerinin bütünü günümüzde, çoğunluğu ezen baskıcı siyasal düzenler oluşturur. Kapitalizmin en övünülecek yanı gibi gösterilen liberalizmin o ünlü görünmez eli bile bir demir yumruk gibiydi. Zalimce sömürüye dayanan burjuva ekonomik politikalar demokratik ortamlarda uygulanamaz. Egemen güçler, güçleri yettiği müddetçe hep demokratik gelişmenin düşmanı oldu. Gelişmelerin önünü tıkayacak, var olanları yok edecek tutumlara girişti. Devletin yarattığı tüm baskı araçlarını bu yolda kullandı. 1961 Anayasasıyla sağlanan görece demokratik hakları bile aşama aşama yok etti. Bu yolda Cumhuriyet tarihi boyunca orduyu kullandı. Öyle sine ki bunalım dönemlerinde askeri müdahale neredeyse bir gelenek halini aldı ve ordu "nihai bir siyasal parti" işlevini üstlendi. Her seferinde bir öncekinden daha ağır askeri rejimler oluşturdu. 71' den daha farklı oluşturulan 80 askeri diktatörlüğünün hangi koşullarda nasıl geldiğini hepimiz biliyoruz. Bu diktatörlüklerin arasındaki sertlik farkı sınıf çatışmalarının o aşamadaki boyutundan ve egemenlik ilişkilerinin dönüşümünden kaynaklanıyor. 80 askeri diktatörlüğü tam bir karşı-devrimdir. Böylece ülkeye orman yasası hakim oldu, en acımasız ekonomik politika silah gölgesinde halka dayatıldı. En küçük burjuva demokratik hak bile kalmadı. (En eski haklardan olan dilekçe hakkı dahi yok edildi.) Burjuva demokrasisinin tarihi burjuvazinin tarihinden çok kısadır. Bizde çok daha kısa oldu. Çünkü, bizdeki burjuva demokrasisinin kendi boyu da çok kısa ve güdüktü zaten. Burada bu kayıpların, yenilginin sebeplerini uzun uzadıya açıklamayacağım. Bu gerçekler artık daha iyi biliniyor. Ancak, en çok kavranması gereken birkaç noktanın altını çizeceğim. Kaybedilen şeylerin değeri ve önemi daha iyi anlaşılıyor meğer. 80 öncesi koşullarda "Faşizm tırmanıyor, onikiye beş var, faşizme karşı burjuva demokrasisini de korumak bizlerin görevidir, korumaktan öte sınırlarını da genişletmeliyiz" derken nasıl bir gerçeğe parmak bastığımız daha iyi anlaşıldı. Eli sopalı bir düzene çağrı yapanları bile ezip geçen, pişman eden diktatörlük koşullarında demokrasinin herkese lazım, ekmek gibi su gibi gereksinim olduğu anlaşıldı. (Büyük burjuvaziye lazım olmayabilir ama onların dışında herkese) Demokrasi olmazsa ekmek de olmayacağını insanlar anladı. Artık ülkemizde demokrasiyi kazanma süreci başlıyor. Kazanmak için kaybetmek gerekiyormuş gibi biz de; diğer birçok ülke gibi demokratik devletin temelini atmadan önce faşizmin tüyler ürperticiliğini yaşadıkları durumlara düştük. Bugüne kadar hakları veren de, alan da burjuvazi sananlar bile tarihin kanıtladığı gibi kazanımların halkın derinliklerinden gelen örgütlü mücadeleyle olacağını görüyor. İşçi sınıfının sosyalist ideolojisiyle yönlendirilen uzayıp giden başkaldırışıdır ki kapitalist toplumda demokrasiyi kazanacak ve giderek sosyalist demokrasiye varacaktır.

80 askeri diktatörlüğü bir yandan emekçi halk muhalefetini bastırmaya gelirken bir yandan da egemen güçler arasında daha da ön plana geçen kesimlerinin egemenliğini berkitmeye geliyordu. Uluslarötesi tekeller ve işbirlikçilerine ekonomik, yasal, moral her türlü ortam sağlandı. Dedik ki; burjuvazi kendi sınıf egemenliğinin özgül koşullarına denk düşen bir devlet yaratır. Uluslarötesi tekeller, işbirlikçi tekelci sermaye, büyük toprak kapitalistleri ve militarist kliğin oligarşik birliği, gittikçe otoriterliği artan, anayasayla sağlama bağlanan, depolitizasyon politikası ve direkt partisi ANAP'la toplumsal tabanı oluşturulmaya çalışılan, merkezden etkili ve baskıcı yönlendirmeyle tekelci devlet kapitalizmine yükselmeyi sağlayacak, göstermelik parlamentolu bürokratik-otoriter devlet oluşturdu.

İşte demokrasinin önünde böylesine bir engel vardır. Demokrasiyi kazanmak uzun ve kahırlı bir savaşım isteyen süreçtir. Bu kazanma onun önündeki engelleri demokrasi isteyen tüm güçlerce birer, birer yok etmekten geçer ve bu kazanma en gelişkin demokrasi olan sosyalist demokrasiyi kazanana dek sürecektir. Kapitalizm içindeki bu demokrasiyi kazanma görevi bizim en yakın, en ivedi görevimizdir. İşte bazı yönleriyle ele almaya çalıştığım bu görevini nedenine, niçinine, nasılına programı tasarımız en güzel cevabı veriyor. Bizi en gerçekçi bakış açısıyla donatan, demokrasi güçleri olarak tuttuğumuzu koparttıracak eylem kılavuzudur. Artık demokrasiye kaybetmeye, gerilemeye değil, kazanmaya ve korumaya geçiyoruz. Sadece 80 öncesi özgürlükleri değil, sadece burjuva demokratik hakları değil daha ileri bir demokrasi istiyoruz. Sonuna kadar demokratik yenilenme istiyoruz. Demokrasinin bir yönü olan yasal çalışma hakkı istiyoruz. Çünkü işçi sınıfımızın politik temsili olmadan, demokrasi olmaz. Etkili silahlarımızdan biri olan ve burjuvazinin elimizden zorla aldığı barışçıl geçiş hakkını istiyoruz.

Biz komünistler biliyoruz ki, demokrasi kolay kazanılmaz, kolay kazanımlar, bağışlar kalıcı olmaz. Özgürlük tırnakla sökülüp alınır. Bu yönde barış ve demokratik yenilenme yolunda bir dizi eylem ve çalışmalar başladı. Bunlardan birisi 1921 Suphi hareketi gibi anlamlı iki yöneticimizin gelişidir. Tercüman gazetesi diyor ki "Komünistler haruç hareketinde. Bu doğrudur. Haruç hareketindeyiz. Bilindiği gibi haruç tarihi-askeri bir deyimdir. Düşman kalenin etrafını sarmıştır, içerdekilerin iki yolu vardır. Ya teslim olmak ve yokolmak, ya da düşmanı en zayıf olduğu bir noktadan beklemediği bir anda bütün güçleri aynı noktaya seferber ederek yarıp çıkmaktır. Bu başarıya giden onurlu ve tek yoldur. Karamsarlık gibi olmasın ama ülkemizde demokrasi güçlerinin, halk muhalefetinin durumu da budur. Biz de teslim olmuyoruz, kapana kısılmış beklemiyoruz, böyle bir onurlu yolu seçiyoruz. Çünkü önümüzde başka yol yoktur. Evet demokrasi güçleri haruç hareketine başlamıştır ve onurlarıyla en önde komünistler yürüyor. Zincirler en zayıf yerinden kopacaktır. Ulusal ve uluslararası dayanışmayla bu uzun süreç aşılacak, her zaman olduğu gibi demokratikleşmenin onuru burjuvazinin değil, işçi sınıfımız ve yandaşlarının olacaktır.

Yaşasın barış ve demokratik yenilenme savaşımımız.

Yaşasın enternasyonalizm.